„Признајући пуноћу потпуне компетенције Ваше Свете Руске Цркве“

0211532 MOCKBA

Πρ. Αρ. 3629
31. 08 1992

'Αριθμ. Πρωτ. 1203

Μακαριώτατε καί 'Αγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καί πάσης Ρωσσίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε 'Αλέξιε, τήν 'Υμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερηδίστα προσαγορεύομεν.

Εἰς ἀπάντησιν πρός σχετικά τηλεγράφημα καί γράμμα τῆς 'Υμετέρας λίαν ἡμῖν ἀγαπητῆς καί περισπουδάστου Μακαριότητος, ἐπί τοῦ ἀνακύψαντος προβλήματος ἐν τῇ καθ' 'Υμᾶς ἀδελφῇ 'Αγιωτάτῃ 'Εκκλησίᾳ τῆς Ρωσσίας, ὅπερ πρόβλημα ὡδήγησε τήν 'Ιεράν Σύνοδον αὐτῆς ὅπως προβῇ, δι' οὓς οἶδεν αὐτη λόγους, εἰς τήν καθαίρεσιν τοῦ ἄχρι πρό τινος ἐκ τῶν τά πρῶτα φερόντων Συνοδικοῦ μέλους αὐτῆς Μητροπολίτου Κιέβου κυρίου Φιλαρέτου, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα γνωρίσωμεν τῇ 'Υμετέρᾳ 'Αγάπῃ ἀδελφικῶς ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς 'Αγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη 'Εκκλησία ἀναγνωρίζουσα εἰς τό ἀκέραιον τήν ἐπί τοῦ θέματος ἀποκλειστικήν ἁρμοδιότητα τῆς ὑφ' 'Υμᾶς 'Αγιωτάτης 'Εκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἀποδέχεται τά Συνοδικῶς ἀποφασισθέντα περί τοῦ ἐν λόγῳ, μή ἐπιθυμοῦσα τό παράπαν ἵνα παρέξῃ οἱανδήτινα δυσχέρειαν εἰς τήν καθ' 'Υμᾶς ἀδελφήν 'Εκκλησίαν.

'Εν τῷ πνεύματι ἀκριβῶς τούτῳ εἴχομεν ἀποστείλει πρότριτα καί τούς δύο ἀδελφούς 'Ιερώτατον Μητροπολίτην Περγάμου κύριον 'Ιωάννην καί Θεοφιλέστατον 'Επίσκοπον Σκοπέλου κύριον Ναναηλ, κατόπιν τῆς γενομένης ἐπισκέψεως εἰς ἡμᾶς τοῦ ἐν λόγῳ καθαιρεθέντος, ἐπί τῷ σκοπῷ ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς πληροφορηθῶμεν τά διατρέξαντα ἐκ πρώτης χειρός καί πρός ἀποφυγήν πάσης ἐν προκειμένῳ παρερμηνείας. 'Ως ἐκ τούτου ὀφείλομεν νά παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐλυπήθημεν μεγάλως διά τήν οὐχί φιλάδελφον ὑποδοχήν τῶν ἐν λόγῳ ἀντιπροσώπων ἡμῶν, πρᾶγμα ὅπερ ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς πλήρη παρεξήγησιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν.

'Επί δέ τούτοις περιπτυσσόμενοι τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἁγίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀναλλοιώτου ἐν Κυρίῳ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Βόλῳ τῇ 6ῃ Αὐγούστου ης'
τῆς 'Υμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κυνουρίας Χρυσόστομος

Чланак протођакона Константина Марковића, професора Санкт-петербуршке духовне академије, члана Међусаборног присуства Руске Православне Цркве

I

У Саопштењу Светог Синода Руске Православне Цркве поводом претензија Цариградске Патријаршије на канонску територију Руске Цркве од 15. октобра 2018. године (**http://www.patriarchia.ru/db/text/5283708.html** – у даљем тексту Саопштење Светог Синода) цитира се текст писма Најсветијег Патријарха Цариградског Вартоломеја од 26. августа 1992. године упућеног Најсветијем Патријарху Алексију као одговор на достављену информацију о судском поступку Архијерејског сабора Московске Патријаршије од 11. јуна 1992. године о рашчињавању митрополита кијевског Филарета (Денисенка). Оригинал писма чува се у архиви Одељења за спољне црквене послове Московске Патријаршије и представља важан доказ о канонско-правној основаности деловања Светог Синода Цариградске Патријаршије од 11. октобра 2018. године о прихватању у црквено општење анатемисаног бившег митрополита Филарета (Денисенка) и признавању канонског „рукоположења“ које је обавио он и његови следбеници током боравка у упражњеној „Кијевској патријаршији“.

Патријарх Вартоломеј је више пута изјављивао да је најважнији задатак његове службе да брани првенство Цариградског патријаршијског трона међу осталим Предстојатељима Православних Помесних Цркава и, у вези с тим, првенство јединствених привилегија Цариградске Патријаршије. Под тим се подразумева право посредовања и разрешавања догматског и канонског несклада, који се јавља у осталим Помесним Православним Црквама, једногласно право пружања аутокефалног статуса новооснованим Помесним Црквама. Поред тога, према мишљењу Цариградске Патријаршије, само она има право да организује и управља православним заједницама у „дијаспори“, тј. у оним земљама које не припадају територији утврђене канонске одговорности других Помесних Цркава. Према том мишљењу, читав свет, осим ограниченог броја земаља које су под јурисдикцијом осталих Помесних Православних Цркава, директно припада јурисдикцији Цариградске Патријаршије. Међутим, и тај ограничени број земаља припада судској јурисдикцији Цариградске Патријаршије, јер њему припада „судска власт у читавој Цркви“ (δικαιώματα δικαστικά ἐν τῃ καθόλου Ἐκκλισία) (1). Московска Патријаршија оспорава ту теорију, а привилегије Цариградске Патријаршије сматра „непостојећим“. „Ове тврдње у облику у коме их сада спроводи Цариградски Патријарх никада нису имале подршку пуноће Православне Цркве“ (Саопштење Светог Синода).

II

У канонском праву једна од најспорнијих питања представљају она о садржају жалбених и судских права Цариградске Патријаршије. Спор је условљен, између осталог, различитим тумачењем низа канона (3, 5. канона Сардичког сабора; 9, 17, 28. канона Четвртог васељенског

сабора; 36. канона Трулског сабора). Дата тема обрађена је у књигама и научним чланцима. Бесконачне дискусије се могу водити о томе уз навођење бројних аргумената и примера „за“ и „против“ из историје Цркве, спорећи основаност сваког доказа. Безусловно, за теолошку и црквено-правну научну дискусију то представља важно питање. Међутим, у контексту проблема украјинског раскола, бесмислена је дискусија о томе да ли је Патријарх Вартоломеј имао право да прихвати жалбу бившег митрополита Филарета, јер поводом Филаретовог случаја није било жалбеног поступка ни у октобру 2018. године, нити било када.

Циљ датог чланка огледа се у приказивању безусловно недоследних поступака Патријарха Вартоломеја у односу на свете Црквене каноне, чак и у оној интерпретацији у којој се они приказују у теорији привилегија ван јурисдикције (2), према којој Цариградски Патријарх има право да „прихвата петиције од архијереја и других клирика из свих Аутокефалних Цркава“ (Саопштење Светог и Свештеног Синода Васељенске патријаршије од 11. октобра 2018. године **https://ec-patr.org/nakoinothen-gias-kai-er-s-synodoy-11-okt-2018/**).

Архивски документ представља убедљиву основу тврдње да је тему Филаретове жалбе по природи затворио Патријарх Вартоломеј још 1992. године, када је написао: „Као одговор на телеграм и писмо Вашег часног Блаженства поводом проблема који је настао у Вашој Светој сестри-Руској Цркви, који је њен Свети Синод, из њему извесних разлога, довео до рашчињавања донедавно водећег члана Синода митрополита кијевског господина Филарета, желимо братски да саопштимо да наша Света Велика Христова Црква, признајући пуноћу потпуне компетенције Ваше Свете Руске Цркве, прихвата синодску одлуку о горенаведеном, не желећи да причињава било какве потешкоће Вашој сестри-Цркви“. Без обзира на то што је суд над архијерејем, макар и најстарим, унутрашња ствар сваке Помесне Цркве, Најсветији Патријарх Алексије II упутио је званичну поруку о судском поступку Архијерејског Сабора Патријарху Вартоломеју, Александријском, Антиохијском и Јерусалимском Патријарху, као и осталим Предстојатељима Помесних Православних Цркава. У Окружној Посланици Источних Патријарха (из 1848. год.) каже се да постоји обичај да Александријски, Антиохијски и Јерусалимски Патријарх „у случају необичних и сложених послова“ „пишу Цариградском Патријарху“ обраћајући му се „за братску помоћ“, али „та братска помоћ у хришћанској вери не остварује се на рачун слободе Божијих Цркава“ (гл. 14). Истовремено, поред поруке из Московске Патријаршије, Патријарх Вартоломеј добија жалбу од рашчињеног митрополита Филарета (3). Штавише, Филарет је после рашчињавања био на пријему код Патријарха Вартоломеја о чему он сам саопштава у писму. Пре него што је у име Свете Велике Христове Цркве известио да се слаже са одлуком Московског сабора и признао пуноћу потпуне компетенције Руске Цркве, Патријарх Вартоломеј је послао у Кијев митрополита пергамског Јована (Зизиуласа), водећег теолога и искусног архијереја, и епископа Всеволода (Коломијцева-Мајданског), архијереја „Украјинске Православне Цркве у САД“, која се налази под јурисдикцијом Цариградске Патријаршије. Према томе, његово слагање

са одлуком поводом Филаретовог рашчињавања било је одмерено и осмишљено.

III

Канони Антиохијског Помесног Сабора, који се традиционално подударају са „Сабором освећења“ Domus Aurea – грандиозне базилике сграђене у Антиохији (6. јануара 341. год.), садрже прве одлуке о процедури жалбеног суда.

Према тим канонима, клирик којег је осудио његов епископ има право да се жали Сабору епископа митрополије, „где ће, када дође, одбрани се и увери Сабор (о невиности), добити другу одлуку“ (Канон 6.). Епископ или клирик којег је рашчинио Сабор епископа „треба да се обрати већем Сабору епископа, и права, која сматра да има, изнесе пред многе епископе, и да очекује њихов претрес и суд“ (Канон 12.). Против једногласне одлуке обласних Сабора епископа није могуће поднети жалбу (Канон 15.). Саборе епископа којим председава митрополит треба одржавати два пута у години и на њима заједнички решавати све судске спорове (Канон 20.).

У граду Сердика (дан. Софија, Бугарска) одржан је Помесни Сабор 343. године, који је окупио епископе Западног царства. Најпре се предлагало сазивање Васељенског сабора, али су источни епископи, заражени аријанством, то одложили и организовали сабор у Филипољу. Због тога се у канонима Сабора спомиње римски епископ Јулије, али „оно што одређује Папу, мора да се односи и на Цариградског Патријарха, јер му се у различитим правилима у свему одаје иста почаст као и папи“ (Теодор Валсамон. Тумачење 3. канона Сардичког сабора). У 3, 4 , 5. и 14. канону саборни оци су формулисали канонску жалбену процедуру, која се примењивала у случају када су обласни сабори рашчињавали епископе и друге клирике. Епископ или клирик којег је сабор рашчинио имао је право да се пожали Римском епископу и да изнесе доказе своје невиности. Папа је стекао право примарне процене исправности приговора – „ако ли, пак, он сматра да је довољно пређашње спознање и пресуда том епископу, учиниће како се његовој најмудријој вољи чини да је добро“ (Канон 5.). „Ако оптужени не може доказати да је његова ствар таква да потребује нови суд, тада једном пресуђено нека се више не испитује, а што је учињено нека остане сигурно“. (Канон 3.). Ако, пак, Римски епископ „сматра праведним да се обнови испитивање његове ствари, тада он нека изволи да напише суседним епископима области, да они марљиво и тачно испитају све редом, и по истинској вери донесу пресуду о тој ствари“ (Канон 5.). Другим речима, по представи Римског епископа, случај се враћа на разматрање истог оног Сабора који је донео првобитан приговор, али сада у проширеном саставу. Папа је имао право да постави додатне учеснике Сабора из реда епископа суседних епархија, као и да пошаље своје легате из реда римских презвитера. Патријарх Вартоломеј је признао законитост Филаретовог рашчињавања 1992. године и није сматрао нужним да његова жалба прође кроз званичну процедуру, односно

признао је случај не захтевајући поновно разматрање.

Поред тога, Канон 4. Сардичког сабора прописује да, ако свргнути епископ искористи право жалбе, његова катедра мора да остане упражњења док се у потпуности не заврши његов процес. Као што је познато, Најсветији Патријарх Вартоломеј је признао избор Блаженог митрополита кијевског и целе Украјине Владимира (Сабодана), а 2014. Блаженог митрополита Онуфрија (Брезовског). Ова чињеница, као и то да Патријарх Вартоломеј није сматрао нужним да се Филаретова жалба спроведе по званичној процедури, сведочи да је Цариградски Патријарх тада признао да Филаретов случај не захтева поновно разматрање.

IV

На 15. заседању Четвртог васељенског сабора (31. октобра 451. године) Свети Оци су прихватили 28 канона од којих два (9. и 17.) дефинишу општи ток жалбеног суда у Цркви у Источном делу царства. Канон 9. гласи: „Ако неки клирик има ствар са другим клириком, нека не оставља свога епископа и обраћа се светским судовима, него најпре нека се испита ствар код свога епископа; или, уз сагласност тог епископа, нека се суд води код оних које обе стране изаберу. А, ако неко учини мимо овога, нека подлегне канонским епитимијама. Ако, пак, клирик има ствар са својим или другим епископом, нека се суди пред обласним Сабором. А, ако епископ или клирик има спор са митрополитом те области, нека се обрати или егзарху провинције (τόν 'έξαρχον τής διοικήσεως) или престолу царскога Цариграда, и нека се код њега суди.“ У Канону 17, где се говори о парохијама и спору о њима између епископа, понавља се дата одлука: „Ако је, пак, неком учињена неправда од свога митрополита, нека се суди код егзарха провинције или код Цариградског престола, као што је напред речено.“ Као што се Сардичким канонима римском епископу додељује јединствено право да прихвата жалбе, али не и да доноси коначне пресуде, тако се и халкидонским канонима Цариградском патријарху додељује право да прихвата жалбе на разматрање, али не и да лично пресуђује. Сви судски процеси су разматрани на сабору епископа којим председава митрополит или егзарх велике области, тј. патријарх, примас. Антиохијски архиепископ Домн носио је титулу 'έξαρχος τής διοικήσεωςος τής ανατολικής διοικήσεως (4). Халкидонски сабор озаконио је праксу разматрања судских процеса, укључујући и жалбе, на „саборима ендемуса“ (σύνοδος 'ενδημοῦσα, стални синод) (В. Канони Четвртог васељенског сабора о Фотији Тирском и Евстатију Беритском **https://azbyka.ru/otechnik/pravila/dejanija-vselenskikh-soborov-tom4/1_1_8)**. Истакнути немачки историчар канонског права К. Ј. Хефел овако је коментарисао закључну фразу халкидонског 9. канона: „Загонетни део нашег канона може се објаснити на следећи начин. У Цариграду се увек налазило много епископа из најразличитијих места који су се тамо појављивали ради разрешавања спорова пред царским судом. Цариградском епископу цар је често предавао њихову ствар на разматрање, а који је, уз епископе из различитих провинција који су тада тамо боравили (ἐνδημοῦντες), одржавао σύνοδος ενδημούσα“ (5).

Заиста, σύνοδος 'ενδημοῦσα којим председава Цариградски Патријарх, као орган црквених правних процедура, имао је изван територијалну јурисдикцију и прихватао судске жалбе епископа и клирика из разних места Источног царства. У пост-иконоборачкој епохи, синоде ендемуса фактички замењују Васељенски сабори, које је, услед познатих историјских околности, било немогуће сазивати у првобитном облику. Како сматра угледни грчки историчар канонског права проф. С. Тројанос „временом σύνοδος 'ενδημοῦσα проширује своју јурисдикцију чак и на послове других Патријаршија, не само Цариградске. Дакле, поред митрополита, архиепископа и високих патријаршијских чиновника, у синоду су често учествовали и други – митрополити других патријаршија, па чак и патријарси, уколико су се налазили у престоници. Још један други фактор који је допринео успону била је инвазија Арапа након које бројни епископи из окупираних територија источних патријаршија нису могли да заузму своје катедре, због чега су живели у Цариграду. Према Канону 18. Петошестог сабора у коме се разматра ова ситуација дозвољено је „привремено“ одсуство ових епископа из њихових Цркава. Безусловно, у посебним случајевима, када је много епископа из других патријаршија учествовало у сабору, није било лако одредити да ли је то био обични Синод Ендемуса или је имао карактер ванредног сабора. У сваком случају, с обзиром на ове околности, није тешко пронаћи објашњење зашто су синоди ендемуса заузели место васељенских сабора као највишег управљачког тела у Цркви.“ (6). У каснијој византијској епохи та сабрања су представљала глас читаве царске Цркве управо зато што су предстојатељи и епископи из других патријаршија били позивани да учествују у патријаршијским синодима ендемуса, као и да би били ближи цару, чији су се закони и власт ширили на област црквеног живота. Но, у наше време, патријаршијски синод Цариградске Патријаршије представља искључиво своју помесну Цркву. С обзиром на то да се епископи или представници других помесних цркава не позивају да учествују у раду синода, његова јурисдикција се не може проширити више од граница Цариградске Патријаршије. Заснивајући се на савременом принципу аутокефалности, како пише митр. Јован (Зизиулас) – „Православна Црква у свакој земљи управља сопственим сабором, без икаквог посредовања било које друге Цркве...“(7). Стога као равноправни „аналог“ касног византијског σύνοδος 'ενδημοῦσα могу се сматрати окупљања предстојатеља и архијереја помесних православних Цркава у виду Свеправославног Заседања (Πανορθόδοξη Διάσκεψη) којим председава Цариградски Патријарх, ако би се то спроводило на регуларној основи. С тим у вези, треба се подсетити да је у мају 2005. године Патријарх Вартоломеј сазвао Свеправославни синод у Истанбулу поводом рашчињавања Патријарха јерусалимског Иринеја. Било би потпуно логично у истом облику разматрати судски процес архијереја, који је до рашчињавања био главни митрополит у једној од највећих православних земаља света.

V

Руска Православна Црква негира канонско рукоположење и остала тајинства која врше Филарет и његови следбеници из некадашње „Кијевске патријаршије“, коју чине већина „епископата“ и „свештеника“ тзв. „Православне цркве Украјине“, укључујући и „митрополита“ Епифанија, њеног предводника, водећи се логиком судских одлука московских Архијерејских сабора из 1992. и 1997. године. Филарет је рашчињен, а затим анатемисан. Сходно томе, ни његови следбеници нису достојни благодати свештенства. Црква може да промени или одбаци судске одлуке о расколницима водећи се принципом икономије (снисходљивости) само у случају њиховог покајања и помирења. Међутим, то право припада само Архијерејском сабору оне Помесне Цркве од које се расколничко општење одлучило („О онима који су одлучени од општења, било да су из клира или реда лаика, нека важи одлука од дотичних епископа сваке епархије, сходно канону који говори који су од других искључени, не могу од (неких) других бити примљени“ (Канон 5. Првог васељенског сабора, в. Апостолски 32, Канон 6. Антиохијског Сабора). „Синод Цариградске Цркве нема канонска права да поништи судске одлуке које је донео Архијерејски Сабор Руске Православне Цркве“ стоји у цитираном Саопштењу Светог Синода. У стварности, Цариградски Синод се чак није ни прибојавао да извести о „поништавању“ тих одлука. Синод их је игнорисао као нешто безначајно, сматрајући да само чињеница да они нису расколници „из догматских разлога“ представља довољну основу за „враћање“ хијерархијских чинова расколницима. Разлог „из догматских разлога“ назива се јерес. Московска Патријаршија није осудила ни Филарета, ни његове присталице за јерес. Али, зар агресивно расколничко деловање које је „Кијевска патријаршија“ спроводила не само у Украјини, Русији и Молдавији (другим речима на канонској територији Руске Православне Цркве), већ је у различитим периодима посредовала између осталих Помесних Цркава (Грчке, Српске и Бугарске) не представља тежак грех и злочин против јединства Христове Цркве?

Цариградска Патријаршија изјављује да превазилажење раскола и постизање црквеног јединства представља циљ свих поступака које спроводи у Украјини. Међутим, у стварности су допринели само заоштравању верских противречности. До 2018. године ракол је имао првенствено регионални карактер, али се сада десила подела између неколико Помесних Православних Цркава и унутар неких од њих. Поступци које спроводи Цариград не само да су у супротности са канонским принципима на којима се вековима гради живот Цркве, него јавно противрече истакнутом циљу – „исцељењу раскола“. Као прво, Патријарх Вартоломеј је одабрао да однос са Предстојатељима и архијерејима канонске Украјинске Православне Цркве буде заснован на диктаторском стилу, потпуно игноришући њихова мишљења, убеђења, погледе и вољу. Као друго, Патријарх је принудио канонске епископе, упркос њиховој пастирској и хришћанској савести, да ступе у црквено општење и да се уједине у нову „Помесну цркву“ са онима које ти епископи исправно сматрају расколницима, који су самовољно примили свештенички чин и који се нису покајали, те самим тим немају благодат свештенства. Такав однос заснован је на судским одредбама Архијерејског Сабора Руске Православне Цркве чију је законитост званично

потврдио сам Патријарх Вартоломеј, а званична потврда никада није повучена.

VI

У закључку треба формулисати кратке тезе које произилазе из горенаведеног.

1. На основу 3. и 5. канона Сардичког сабора документовано је потврђена сагласност са одлуком Архијерејског сабора Московске Патријаршије и одбијање одржавања жалбеног поступка у Филаретовом случају. Из наведеног следи да је то званична потврда судске одлуке о Филаретовом свргавању и лишавању свештеничког чина. Ако је Патријарх Вартоломеј 2018. године одлучио да призна своју одлуку као погрешну, требало је, према тим истим канонима, да сазове архијерејски сабор Московске патријаршије ради спровођења новог судског процеса поводом овог случаја, и да, уколико жели, именује своје представнике који би учествовали на сабору, или, пак, да сазове Свеправославни синод у оном облику у којем је сазван у случају Патријарха Иринеја.

2. Цариградски Патријарх, како је речено у Саопштењу од 11.10.2018. године, има канонске прерогативе „Цариградске Патријаршије да прихвата петиције архијереја и другог свештенства од свих Аутокефалних Цркава“ на основу 9. и 17. канона Четвртог васељенског сабора, али да искључиво сабор којим председава патријарх одговарајуће јурисдикције може да донесе пресуду. У византијској епохи такав сабор је био σύνοδος 'ενδημοῦσα. Његову јурисдикцију признавали су на читавој територији царства, а царска власт га је одобравала. Јурисдикција савременог Светог синода Цариградске Патријаршије не шири се на друге помесне Цркве. Поред тога, жалбени процес је немогућ без присуства и сведочења ранијих судија који су донели осуђујућу пресуду и сагласности са новом одлуком предстојатеља оне помесне Цркве којој је осуђени раније припадао.

3. С обзиром да судске одлуке Архијерејских Сабора из 1992. и 1997. године званично никада нису повучене, оне су и даље на снази. Патријарх Вартоломеј је покушавао да присили епископат Украјинске Православне Цркве да ступи у општење са расколницима који нису канонски рукоположени и који не могу да врше тајинства. Према томе, ти поступци се исправно дефинишу као груба противречност светим Црквеним канонима и противни су хришћанској савести.

У једном писму солунском митрополиту Анастасију Свети Лав Велики је овако корио епископе, који су били задужени за своју браћу: „Они који траже своје, а не оно што је Христово“ (Филип. 2:21) (...) налазе задовољство у томе да арогантно владају, а не да се саветују са подређенима (consulere subditis placet). Они су задојени својом гордошћу, па зато оно што је успостављено ради очувања сагласја (тј. принцип првенства) сада служи као раздор“ (Ep. XIV. I. PL. 54.I Col. 669). Чак и у случају када се говори о односима између првог (primus) епископа и оних који су према јурисдикцији непосредно њему потчињени, ти односи морају да се граде на основи братског

поштовања хијерархијских права, достојанства и слободе. На томе се заснива принцип саборности. Штавише, суптилност и узајамно поштовање хијерархијских права морају да одређују узајамни однос архијереја који нису повезани јурисдикцијом.

У савременом устројству Васељенске Цркве као заједнице Помесних Православних аутокефалних Цркава првенство Цариградског Патријарха могло би се признати не само као титуларно првенство по части, него и као морално првенство ауторитета засновано на природном поштовању древне канонске традиције Цркве и 1700. година дуге историје Патријаршијске катедре града, којег је основао равноапостолни Цар. Могло би, да тај ауторитет и поштовање не подрива сам садашњи Цариградски Предстојатељ.

---

1. Φωτιαδης Εμμανουήλ. «Έξ Άφορμής ένος Άρθρου» Ορφοδοξία. 23. Αθήναι, 1948. 216.

2. Детаљне информације о теорији привилегија ван јурисдикције Цариградске Патријаршије изложене су у чланку: Alexander G. Dragas. The Constantinople and Moscow Divide. Troitsky and Photiades on the Extra-Jurisdictional Rights of the Ecumenical Patriarchate.Φεολογία т. 884 (2017). 135-190.

https://www.academia.edu/36576195/The_Constantinople_and_Moscow_Divide_Troitsky_and_Photiades_on_the...

3. Према речима епископа христопољског Макарија, садашњег епископа аустралијског, у периоду од 1992-2018. године Филарет се 6. пута жалио Патријарху Вартоломеју (**https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2561256-episkop-makarios-hristopolskij-pomicnik-patriarha-va...**)

4. Канон 14. Четвртог васељенског сабора, J. D. Mansi. Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio v.7 1762 p. 347.

5. Hefele Charles Joseph. A History of the Councils of the Church, from the Original Documents. Vol III Edinbourg 1883 p. 396.

6.Spiros Troianos. Patriarchal and Synodical Acts of the Tenth and Eleventh Centuries. Сборник. The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500 Washington 2012. p. 164.

7. Јован (Зизиулас), митр. пергамски. Бивствовање као општење. VII. I. **https://predanie.ru/book/121626-bytie-kak-obschenie/#/toc43**

Перевела Мила Матић

Извор: https://mospat.ru/sr/articles/87853/